

Innledning

Vi takker for invitasjon, og bemerker oss at dette møte alene omhandler tiltak som kan gjøres innen gjeldende lovgivning, vi antar at det er for at tiltak kan implementers raskt. Vi bemerker at Stortingsvedtak 714 og 715 som BUFdir refererer til omhandler utredninger som skal gjøres ifm NOU 2020:14. Det vil si at det også er aktuelt med innspill som krever endring av lovgivning, og slike tiltak vil vi komme med foreløpige tanker om i del 2 av dette innsendte dokumentet. Vi håper også å bli invitert til et møte når slike tiltak i ny lovgivning skal vurderes.

Mannsforum mener at mye kan gjøres innenfor dagens lovgivning og systemer. Det er særdeles viktig å komme tidlig inn i sakene og jobbe konfliktdempende fra første dag. Mannsforum mener at familievernnet i første omgang må jobbe konfliktforebyggende som del av et samfunnsoppdrag hvor kompetanseutvikling er en vesentlig del av familievernets oppgave. Her må nyere forskning (også utenlandsk der tilsvarende norsk forskning ikke finnes) få større plass. Barnets behov for to foreldre og to likeverdige hjem må vektlegges. Vi tenker at Modum bad sin bok Fortsatt Foreldre og kurs tilnærmingen deres bør få større rom i familievernnet.

Anerkjennelse av samværssabotasje og foreldrefiendtliggjøring som begrep.

Vi ser forsker på NKVTS Margunn Bjørnholt gå ut i forskning.no og skrive at samværssabotasje er en myte, fordi det ikke finnes forskning på hvor utbredt samværssabotasje er. Vi viser til TV2 sine undersøkelser om omfanget av samværshindring.

Litt om omfanget

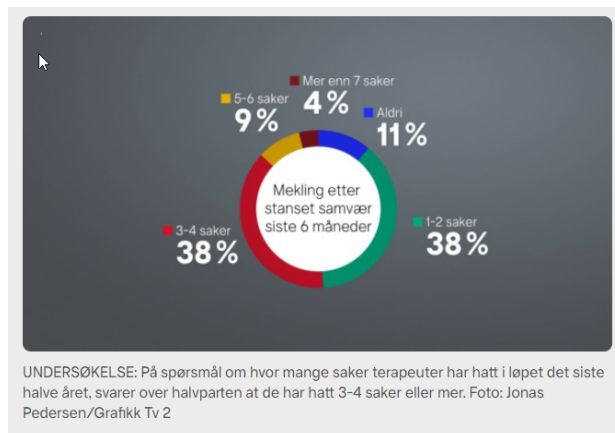
Vi har årlig ca 25 000 samlivsbrudd og skilsmisse i Norge. Hvor opp mot 3000 av disse havner i retten. I tillegg så viser tall fra undersøkelsen Bosted og samvær fra SSB 2012: At andel uten avtale er på 23%.

Hvis vi slår sammen begge disse tallene så viser det at nesten 1/3 del av foreldrene har store utfordringer i å mestre sine roller som foreldre og å samarbeide.

Vi ser at konflikt om barna kan ha store konsekvenser for barna og samfunnet på

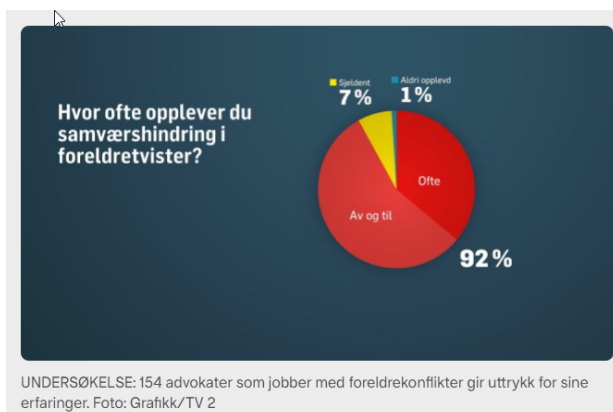
lengre sikt. Vi som organisasjon ser og at det er en sammenheng mellom tunge konfliktsaker og selvmord og unge uføre. [Unge som verken går på skole eller jobber: Hvem er de? \(forskning.no\)](https://www.forskning.no/Unge-som-verken-gar-pa-skole-eller-jobber-Hvem-er-de/)

Vi ser et klart behov for at det rettes fokus inn mot de tunge foreldrekonfliktene og at det er klart behov for forskning på flere områder innen feltet.

Undersøkelse blant ansatte på FVK

<https://www.tv2.no/a/14075274/>

Undersøkelse blant advokater

<https://www.tv2.no/a/13906171/>

Denne videoen fra Spisskompetansemiljøet for samtaler med barn i familievernnet er slik mannsforum ser det, det første steget i retning av å avdekke kompleksiteten som ligger bak samværsvegring.

[Barn som avviser en forelder - Spisskompetansemiljøet for samtaler med barn i familievernnet - YouTube](#)

Et juridisk uavklart område.

“1.3 Rettslige grunnlag for mekling Foreldre skal møte til mekling: Ved samlivsbrudd (bruddmekling) Det følger av ekteskapsloven § 26 at foreldre som enten er gift eller samboere og som ønsker å flytte fra hverandre, må møte til mekling: før søknad om separasjon før søknad om skilsmisse på grunnlag av faktisk samlivsbrudd som har vart i minst to år Det følger videre av barneloven § 51 at samboere må møte til mekling før det kan søkes om utvidet barnetrygd”

Meklings forskriften og loven trenger et bedre vern for barna i bruddprosessen. Mannsforum opplever at et juridisk hull ofte blir brukt for å posisjonere seg i barnefordelingssaken. Selvtækt og posisjonering med påstander om vold, overgrep, rus og annen uakseptabel atferd blir ofte brukt for å sverte den ene part. Dette får spesielt fokus ved vurderinger av status quo prinsippet.

Mannsforum anerkjenner at det finnes saker hvor barn, kvinner og menn har behov for trygghet og skjerming. Men dagens håndtering av slike saker blir fort ensidig håndtert og kontradiksjonsprinsippene blir sjeldent ivaretatt.

Vi mener at det må komme et klart krav om at familievernnet må kontaktes før en forringer/endrer barnets oppvekstmiljø. Foreldrene er likestilte som omsorgspersoner frem til noe annet er avtalt mellom foreldrene eller at retten har truffet en beslutning ihht barnelovens § 36 annet ledd.

Styrking av kompetanse innen samværssabotasje/fremmedgjøring og samværsvegring hos familievernnet, barnevern, rettsvesen og sakkyndige.

Mannsforum får tilbakemeldinger fra hele landet om møte med familievern, NAV, Barnevern og Retten. Vi får tilbakemelding som viser store variasjoner på måten som de blir møtt og forstått. Meklers individuelle skjønn og kulturen samt holdningene spiller i stor grad inn på resultatet. Mannsforum ønsker derfor at det blir laget et universelt opplegg og felles tilnærming.

Meklings forskriften:

“1.1 Meklers oppdrag og mandat Formålet med meklingen er å bistå foreldrene med å komme fram til en skriftlig avtale om foreldreansvar, hvor barnet skal bo fast og samvær. Det skal legges vekt på hva som vil være den beste ordningen for hvert enkelt barn.”

- Hvorfor skal meklerne snakke om foreldreansvar når dette er noe begge foreldrene har som lovregulert rettighet.
- Hvorfor er det et hoved fokus på bosted og samvær (konflikt).
- Samarbeid må være hovedfokuset i samtalene.

Mannsforum mener at selve utgangspunktet for meklingen må endres. I dag er det fokus på hvem som skal gi fra seg rettigheter, tilknytning og anseelse. Mekler kan da få et skjevt bilde av konflikten og bidra til at konflikten eskalerer.

Dette er litt spesielt når vi vet at konflikt skader barna. Det at meklingsforskriften legger opp til konflikt og kamp mellom foreldrene må endres. Utgangspunktet må være at en

ved mekling har fokus på hvordan en skal samarbeide og hva en positivt kan bidra med til samarbeidet og videre i barnets liv.

Våre funn.

Vi ser ofte at konflikt sakene inneholder en del felles trekk og felles momenter. Vi har og erfart at det vi ser av dynamikk og adferd ikke er kjønns spesifikk. Men en del ting kan bli oppfattet som kjønnsstereotyper. Det er derfor meget viktig at meklerne får økt kunnskap om hvem som driver konflikten, kunnskap om **asymmetriske** konflikter, forståelse for vikarierende og bakenfor liggende motiver. Denne kunnskapen må inn i både FVK, sakkyndige og rettssystem.

Identifisering av falske beskyldninger og fordreide oppfatninger.

Dette kan være den vanskeligste jobben, men også det viktigste feltet å ha fokus på. Her må fagmiljøene komme sammen og enes om tilnærming og metodikk for fremtidig bruk i de tunge konfliktsakene.

Det er viktig å ha fokus på kontrollbehov, subjektivitet, frykt, men også økonomiske intensiver. Disse faktorene kan påvirke foreldrene på en slik måte at de ikke klarer å ha fokus på barnets behov i et langsiktig perspektiv

Fosap sin veiledning.

Fosap sin veiledning er nå 5 år gammel. Det er kommet mye ny forskning rundt disse temaene og denne forskningen bør implementeres i revisjonen av veilederen. Veilederen bør også endre fokuset slik at samarbeidet får den viktigste rollen i veilederen.

Vurderinger over hva som skal føre til mer eller mindre samvær bør ivaretas av fagpersoner som individuelt ser på barnets behov. Her må vi også ha fokus på et langsiktig perspektiv med familietilknytning.

Forslag til forskningsområder:

- Utfall av barnefordelingssaker, hvilke barn blir hørt hvilke blir ikke.
- Langtidsresultater fra saker hvor barn mister kontakt jvf dom.
- Hva synes barn selv om prosessen, også for barn som har opplevd prosessen for år tilbake
- Bakenforliggende årsaker til at en forelder utvikler et behov for kontroll over eget barn og ikke lar den annen forelder komme til.

- Forskning over lang tid: Fungerer ting, hvor mye må justeres, hjelper justeringer, har barna innflytelse osv. Er det behov at foreldrene kommer inn en gang i året til en “service” på avtalen?
- Mannsforum mener at BUFDIR bevilger midler slik at familievernnet kan gjennomfør pilotsaker.

Meklingsforskrift:

“1.8 Om meklers adgang til å vitne i saker for domstolen

Fordi meklere har profesjonsbestemt taushetsplikt, kan ikke retten/domstolen ta imot

forklaring om noe som er betrodd dem i deres stilling uten at begge foreldre samtykker, se tvisteloven § 22-5 og straffeprosessloven § 119”

Samarbeidsmodellen som BUFDIR ønsker vil ikke fungere med slike begrensninger som punkt 1.8 her gir.

Mekler kan bare vitne i retten dersom BEGGE forelder fritar vedkommende fra taushetsplikten. Hvis den ene part ikke ønsker dette utsettes parten ofte for utilbørlig press fra dommer, advokat, sakkyndig eller det tas som et uttrykk for at vedkommende har noe å skjule. Det bør derfor på den ene siden vurderes om mekler i det hele tatt skal kunne vitne.

Manipulerende atferd, identifisering og håndtering

MannsForum ser at part som saboterer samvær ofte manipulerer omgivelsene, og at involverte instanser som familievern, barnevern, rettssystem og sakkyndige ofte viser en manglende kompetanse på identifisering og håndtering av denne type atferd med det resultat at den samværssaboterende forelder som manipulerer i alt for mange tilfeller greier å skyve den andre forelder ut av barnets liv, og mange ganger med støtte fra involverte instanser.

MannsForum ser at når vi kommer tidlig inn og veileder den part som blir forsøkt skjøvet ut av barnets liv slik at denne med sin atferd kan klare å snu saken.

- Familievernansattes kompetanse på identifisering og håndtering av manipulerende atferd må økes betydelig.

- Kompetansen for samtaler med barn må økes, herunder identifisere og håndtere foreldrefremmedgjøring.
- Emosjonell bedøving:
 - I starten av et forhold blir dette brukt gjerne i form av smiger som blinder deg fra å se dårlige sider hos manipulatorene.
 - Etter brudd snus dette brått beskyldninger som forårsaker lignende emosjonell bedøvning som reduserer evnen til å håndtere situasjoner med manipulatorene konstruktivt og rasjonelt.
- Fremheving av dårlige sider:
 - Manipulatorene fokuserer ofte på dårlige/svake sider og blåser disse ut av proporsjoner og oppnår på den måten makt over den manipulerede. Gjør dette fordi den som manipulerer gjerne opplever seg selv som svak.
- Speiling av egen adferd:
 - Manipulatorene forsøker ofte å beskyld/projisere egne svakheter/dårlige egenskaper over på motparten(Vold, sinne, PAS, osv).
 - Kan medføre at 3. part (FVK, BV, SK, Rettssystem) bruker lengre tid eller feiler helt i å identifisere den konfliktskapende part/part med mangler i omsorgskompetanse.
- Et psykologisk selvforsvar.
Kunnskap om psykiske selvforsvarsmekanismer må økes og meklerne må kurses i identifisering av disse. Slik som: Projeksjon, Projektiv identifikasjon, Gaslighting, osv

Grunnet instansers manglende kunnskap om denne type adferd veileder og kurser MannsForum sine medlemmer i å ikke bare håndtere denne type adferd slik at de ikke går i det vi kaller “manipuleringsfella”, men også hvordan medlemmene håndterer den manipulerende part slik at involverte parter selv lettere identifiserer den manipulerende part sin konfliktskapende og skadelige adferd. Vi lærer dem også at det er viktig å ta en omsorgsrolle for motparten

MannsForum bidrar gjerne inn mot instanser som familievern, barnevern, rettssystem og sakkyndige for å fortelle om våre gode resultater av veiledningen og opplæringen vi utøver blant våre medlemmer.

Evaluering av prosess og kjennelser i etterkant, erfaringsoverføring?

Mannsforum kan vanskelig se at dette lar seg gjøre uten endringer i meklingsforskriften.

“1.5 Unntak fra journalføringsplikt Det skal ikke føres journal ved gjennomføring av mekling. Alle meklere skal likevel føre protokoll ved gjennomføring av meklingen, jf. meklingsforskriften § 9. For meklere i familievernnet følger dette også av familievernkontorlovens § 11 tredje ledd og journalforskriften § 12 første ledd.”

Mannsforum stiller seg spørrende til hvordan en tenker at kunnskaps akkumulering, kunnskapsoverføring og samarbeid i mellom etatene skal foregå uten journalføring. Hvordan har en tenkt å håndtere disse utfordringene? Hvordan skal en kvalitetssikre jobben som gjøres?

I heftet samværsvegring fra BARNE-, UNGDOMS OG FAMILIEETATEN REGION NORD

“Der det er i ferd med eller har utviklet seg alvorlig samværsvegring, bør det vurderes å etablere et tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid i form av en ansvarsgruppe rundt familien”

Et moderne verktøy er prosessledelse og Design Thinking. Som det er flere variasjoner av. Det finnes studium på HIO.

Modell for håndtering av konfliktsaker

Screening modell

Det er viktig at dagens screening modell hos familievernnet videreutvikles.

Inntaks screeningen er tilstrekkelig i dag for å grovsortere foreldrene, men i de tilfeller hvor foreldrene havner i kategori C og C+ bør det gjøres dybdeintervju med begge foreldrene. Dette bør gjøres av to terapeuter hvor de intervjuer hver sin foreldre, analyserer resultatene i fellesskap og iverksetter tiltak ut fra sine funn. Her er det viktig å avdekke hva som er fortid, nåtid og fremtid samt risiko i de samme perspektivene. Det er viktig å differensiere tilbudet etter screeningen ut fra foreldrenes behov. Vi ser at intervju modellen vil være i konstant utvikling etterhvert som kunnskapen innen feltet utvikler seg. Mannsforum har flere tanker rundt dette og kan bidra videre hvis dere ønske å forfølge dette innspillet.

Det må også utarbeides klare skiller/kriterier for hva som er familievernets oppgave, barnevernets fagfelt og politiets fagfelt i disse sakene. Krav om at påstander om vold, rus misbruk etterforskes av politiet. Barnas hus kobles inn senest innen 48t.

I utredning fasen ved mistanke om vold, rus, psykiatri og overgrep bør det tilrettelegges for kontaktsamvær med skjermende og beskyttende tiltak.

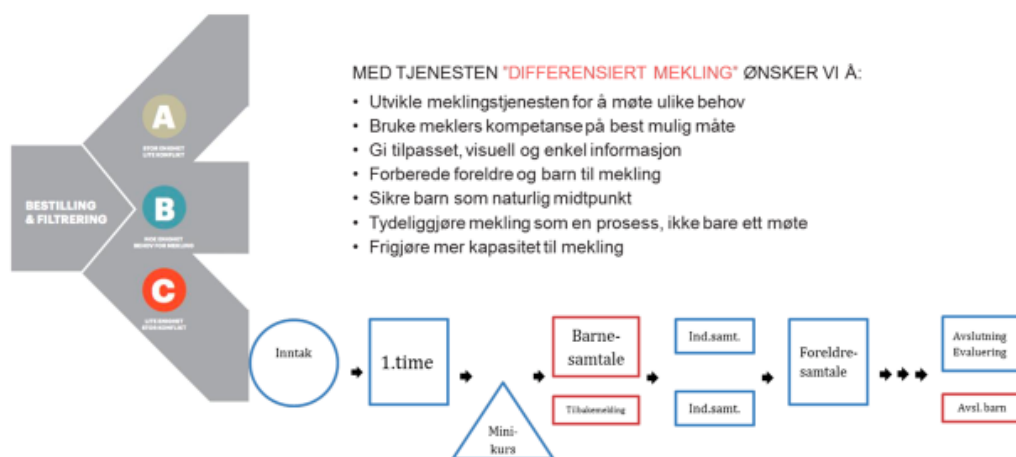
Det bør vurderes om det skal endres i føringer for utstedelse av besøksforbud, da de ofte medvirker til å stigmatisere samt å drive konflikten.

Mannsforum ønsker at det i kategori C og C+ sakene settes ned et slikt team og at en gjerne oppretter "ansvarsgruppe". Vedrørende tilnærmingsmetodikken til disse sakene, så kan en vurdere å tilnærme seg dette på samme måte som en gjør ved utarbeidelse av Individuell Plan.

Det kan muligens være behov for å opprette egne team som spesifikt jobber med slike saker innen familievernet.

Differensiering og digitalisering av meklings-tjenesten – hensikt og planer

26

Sakkyndige utredninger

Sakkyndiges oppgave bør utføres på nivået før sakens tas til retten. Mannsforum mener at oppgaven bør flyttes fra domstolene og over i familievernet. Dette for å

forsøke å holde konflikten på et så lavt nivå som mulig. Det bør også være noen endringer i mandatene. Den sakkyndige bør utrede foreldrene opp i mot hverandre, utredningen bør også svare på hvilke tiltak som må iverksettes.

Kostnader og samfunnsperspektiver

Disse sakene koster samfunnet dyrt hvert år. Bare kostnaden frem til første rettsrunde er gjennomført ligger på ca 1 million i gjennomsnitt. Med opp mot 3 000 saker i året er førstegangs kostnadene på over 3 milliarder.

Dette beløpet er mye høyere når en i tillegg tar med skadevirkninger, senskader og traumer, sykemeldinger, selvmord, uførhet osv.

Muligheter innen dagens lovverk.

Bruk av midlertidig forføyning og barneloven §65 og §65A

Om ansvarsgruppen gjennom familievernkontoret ikke løser uenighetene om tid med barnet/barna, må retten inn å gi sitt skjønn.

En av foreldrene kan med veiledning fra ansvarsgruppen gå til retten og kreve en midlertidig kjennelse fra retten om fast bosted og/eller samvær.

Blir det midlertidig kjennelse om mer samvær, og eller delt bosted, skal det også kreves tiltak ihht §65 A i samme kjennelse. Dette vil sikre en mye smidigere overgang, da foreldresamarbeidet vil kreve mere i denne fasen. Da må det settes et tidsaspekt på hyppighet, og varighet av meklingen etter paragraf 65A. Meklingen bør skje hos familievernkontoret med samme mekler, og sakkyndig (ansvarsgruppe) som hadde saken, før saken gikk til retten. Dette for å unngå å bruke § 65, før evt partene har løst overgangen slik at man unngår så langt som mulig å bruke bøter som virkemiddel.

Om det ikke lykkes å bruke paragraf 65A innen tidsfristen som retten satt, kan det da kreves beslutning om tvangskraft etter paragraf 65. Paragraf 65 bør kun brukes som siste utvei, da bøter vil skape mer avstand mellom foreldre.

Ved å bruke denne fremgangsmåten vil retten i fremtiden bli brukt mye mindre, og familievernet vil kunne løse langt flere saker på lavest mulig konfliktnivå mellom foreldre. Denne tilnærmingen vil også kunne gi mer kunnskap om utfordringene i disse

sakene

Mannsforum er av den oppfatning at frivillige løsninger er å foretrekke men i de tunge og kompliserte sakene så må en også kunne bruke tøffere virkemidler. Vi bidrar gjerne videre i å utvikle en modell for slike konfliktsaker.

Økonomiske intensiver

Vi som organisasjon opplever ofte at økonomiske intensiver kommer i veien for et godt foreldresamarbeid. Kampen om pengene blir en drivkraft fra begge sider.

Det å forsørge barn er en viktig oppgave for foreldrene og noe som staten bidrar med.

Som det vises nedenfor er det svært fordelaktig å bli bostedsforelder alene ift til delt bosted, spesielt om du planlegger utdanning som så kan gjøres på overgangsstønad. Bostedsforelder oppnår en økonomisk gevinst på nesten 8000 kr per måned ved å sikre seg bostedet i forholde til å avtale delt bosted.

	Ved fast bosted og 60/40 deling			Ved delt bosted	
Inntekt/utgift per måned	Bostedsforelder (ofte mor)	Snekker (ofte far)		Bostedsforelder (ofte mor)	Snekker (ofte far)
Overgangsstonad/NAV sosial/ Lønn snekker ▶	18723	32158,75		12248	32158,75
Småbarnstillegg	660				
Barnetrygd	1054			527	527
Utvidet barnetrygd	1054			527	527
Bidrag	3660	-3660		1370	-1370
Kontantstøtte					
Bostøtte	3789			3789	0
Skatt	-1498	-8816		0	-8816
Bolig	-9591	-9591		-9591	-9591
Underhold barn(NAV Sosial sats)	-1800	-600		-1200	-1200
Rest eget underhold	16051	9491,75		7670	12235,75

2019-tall

Når NAV så tar utgangspunkt i faktisk samvær så opplever vi at flere foreldre som har avtalt delt bosted saboterer dette, når de erfarer hvor stor gevinst det er ved å ha bostedet alene. Og du trenger ikke engang en ny avtale, NAV gir deg

administrativt bostedet, hvis du bare saboterer og får f.eks. FVK til å dokumentere det, eller den annen forelder faller pladask for NAV's felle, og bekrefter at samværet saboteres.

Satsene for underholdskostnader er i tillegg høye og med dagens system har bidragspliktige ikke mulighet til å tilpasse utgiftene til faktisk inntekt hos foreldrene, da NAV bare krever inn sjablongbeløpet. Bidragsmottaker som jo handler inn kan derimot tilpasse levestandarden til foreldrenes samlede inntekt. At kostnadene er høye ses av nedenstående oppstilling hvor det vises at en snekker og en frisør ikke har råd til å ha 3 barn når NAV sine satser legges til grunn (utgifter inkluderer ikke engang gaver og ferier). Familien går ca 50.000 i underskudd hvert år.

Snekker gift med frisør, 3 barn 13,15 og 17 år				
Inntekter			Pr År	Pr mnd
Lønn Snekker almengjort tariff			456000	38000
Lønn Frisør			385200	32100
Samlet barnetrygd				3162
Summ Inntekter				73262
Utgifter				
Skatt og trygdeavgift snekker			116303	9692
Skatt og Trygdeavgift frisør			92089	7674
Eget underhold Snekker				8313
Bolig Snekker				5981
Eget underhold Frisør				8313
Bolig Frisør				5981
Underhold 17 åring				7953
Bolig 17 åring				2825
Underhold 15 åring				7953
Bolig 15 åring				2825
Underhold 13 åring				6913
Bolig 13 åring				2825
Summ utgifter				77248
Netto UNDERSKUDD hver måned				3986

Dette inkluderer IKKE ferie og gaver og tall er basert alene på tall fra Forskrift om barnebidrag og NAV sin bidragskalkulator.

Total gjennomgang

Det vi viser til over avdekker at det bør gjennomføres en total gjennomgang av hele området økonomi og støtteordninger.

Mannsforum foreslår at den økonomiske biten tas ut av barneloven og blir til egen lov.

ØKONOMI i bruddfasen

Her inviterer vi NAV til å redegjøre for hvordan vi kan ivareta bosted og økonomi i denne reorganisingsfasen for familien. Det er fint om Nav kan avklare hvilket lov og regelverk som er gjeldende i denne fasen når familien er i oppløsning. Hvilke regler gjelder: har en fortsatt forsørgelsesplikt overfor hverandre? Hvordan fordeles forsørgerbyrden seg mellom foreldrene i denne fasen. Hvordan skal bostedssituasjonen avklares, hvilke stønader kan utbetales fra når og hvilke kriterier må oppfylles, og hvordan fastlegges bostedet i denne fasen.

Statlige satser utgift til barn (2019 tall)

Statlige satser for underhold av barn pr måned				
	0-5 år	6-10 år-	11-14 år	15-18år
Arbeidsledig 17 kr pr dag	368	368	368	368
Arbeidsavklaring 27 kr pr dag	585	585	585	585
Uføretrygdet 0,4*G	3328,8	3328,8	3328,8	3328,8
Sosialhjelp statlige satser.	2400	3050	3950	3950
Gjeldsordnings satser	2709	3592	4536	4536
Barnepensjon	3328,8	3328,8	3328,8	3328,8
Fosterhjem	5420	6720	7350	7980
Barnebidrag = Underholdskostnad + boutgifter	6188	7518	8398	9293

Begreps forståelse

Det bør settes ned et utvalg som gjennomgår begrepene omsorg/daglig omsorg/bo hos/fast bosted for å nevne noen eksempler og det bør utarbeides en begrepsoversikt. Dette slik at alle instanser, etater og foreldre har samme forståelse for begrepene. Her bør interesseorganisasjoner bidra.

Del 2 Forslag som krever lovendringer.

Med utgangspunkt i barnelovens §36 og 42:

§ 30. Innholdet i foreldreansvaret.

Barnet har krav på omsut og omtanke frå dei som har foreldreansvaret

§ 42. Barnet sin rett til samvær.

Barnet har rett til samvær med begge foreldra, jamvel om dei lever kvar for seg

Sett fra barnets ståsted er foreldrene altså likeverdige. Dette må så også avspeile seg i lovgivningen slik at straffesanksjoner er like uavhengig av om du er bostedsforelder eller samværsforelder. Det må derfor være samme sanksjoner om det er samværsforelder eller bostedsforelder som krenker barnets rett. Straffeloven §261 må også beskytte BARNETS rett til samvær.

Samværsretten må sikres, også om foreldrene i utgangspunktet kom til enighet om en privat avtale. Alle skriftlige avtaler må derfor gjøres tvangskraftige såfremt de ikke opplagt strider mot barnelovens regler om barnets rett til samvær. I dag kreves det at begge foreldre sender en avtale til Statsforvalter, for at den kan fullbyrdes av retten ved bruk av § 65. I fremtiden må alle avtaler inngått på familievernet gis tvangskraft og/ eller oppfølging ihht barnelovens §65A

Det er godt kjent at for å få flest mulig mennesker til å oppføre seg på en ønsket måte, må enten den ønskede handlingsmåte være forbundet med en gulrot eller den uønskede handling med en straff. Det er ikke tilstrekkelig bare å fortelle folk at slik og slik skal dere oppføre dere. En sammenlikning som kan brukes her er: Ønsket oppførsel i trafikken, vi har veiskilte som viser kjøreregler, vikeplikt og hastighetsgrenser, dette skal få folk til å oppfatte hvordan vi ønsker oss trafikken avviklet for å unngå alvorlige ulykker. Til å sikre at kjørereglene blir overholdt har vi primært UP som kan dele ut sanksjoner hvis ikke reglene overholdes. Tilsvarende må samfunnet må ha tilstrekkelige sanksjonsmuligheter innen barnelovens virkeområde, og de sanksjonsmidler vi har må utnyttes, slik at myndigheten som skal sikre overholdelse kan gjennomføre samfunnsoppdraget eventuelt med tvang.

“Barnas beste” er et alt for vagt begrep. Man må redegjøre på både kort og lang sikt hva som er å regne for barnets beste og få ned på papiret hva som konkret er til barnets beste. Man må fjerne definisjonsmakten fra dem som misbruker begrepet. Hadde vi igjen brukt samme strategi innen vegtrafikken hadde vi kunne klare oss med vegtrafikklovens §3: “Enhver skal ferdes hensynsfullt og være aktpågivende og varsom så det ikke kan oppstå fare eller voldes

skade...” . En slik bestemmelse er dog ikke tilstrekkelig i trafikken og hvorfor skulle det være det innen barneområdet. “Barnets beste må altså gi en mer utfyllende betydning.

Det bør vurderes om det skal innføres en eller annen form for kvalitetssikring av prosessen. Slik det er nå så er det ingen oppfølging etter at saken har vært i domstolen. Det oppleves veldig ulikt hvordan nesten identiske saker vurderes i de instanser som skal treffe avgjørelser eller rådgi om gode løsninger. Dette bør det forskes på eller utføres kvalitetssikring på, slik at resultatet avhenger mindre av den enkelte aktørs personlige holdninger, se eksempler på avgjørelser gjengitt senere. Barneloven må endres slik at den lovløse situasjon som ble opprettet med Ot prp 56 i 1996-1997 blir fjernet. Ved innførelse av bostedskompetansen unnlot man å regulere hva som gjelder frem til man blir enige om bostedet. Dog anførte man at det var ulovlig men ikke straffbart å flytte barnet ut av felles hjem, men at om man likevel gjorde det kunne barna bare føres tilbake ved en rettslig avgjørelse. Dette var i praksis å reversere at det med barneloven i 1981 ble innført at et delt foreldreansvar skulle videreføres ved et samlivsbrudd om det ikke forelå spesielle forhold.

BOSTED.

- Fast bosted hos begge, flytting med barnet og lovendringer for å få ned konfliktnivået:
- Juridisk likestilte foreldre må gjøres til lovens utgangspunkt slik Sverige har hatt siden 1998. Dette bør være bostedsløsningen etter samlivsbrudd dersom ikke noe annet avtales.
 - Delt foreldreansvar ble utgangspunktet allerede i 1981. Den gang så man at en uavklart situasjon hadde vært et problem i loven “Barn innen ekteskap”
- Om ikke foreldrene greier å bli enige etter samlivsbrudd, så skal barnet ha bosted med like mye botid hos begge foreldre til annet eventuelt er rettslig bestemt, kan eventuell gjøres raskt ved en midlertidig kjennelse.
- Barneloven §36 ledd 2 må endres slik at domstolene i praksis kan dømme delt bosted, og delt bosted med like mye botid hos begge foreldre må være normen om ikke særlige grunner taler for annet.
- Flytteansvaret legges under foreldreansvaret som foreslått i NOU utvalget 2020:14
- Ved flytting av barnet utenfor kommunen eller fylket bør det være et krav at begge foreldre med foreldreansvar må godkjenne endringen av folkeregistrert adresse og flytting av skole/barnehage for barnet.
- Om én forelder likevel flytter vekk fra barnets oppvekstmiljø med eller uten barnet, så overføres automatisk bostedskompetansen til den andre forelderen der ikke annet er avtalt. Danmark har nylig innført en lignende modell for foreldre som har delt bosted.
- Klare føringer i ny barnelov om foreldrenes felles ansvar for å bidra positivt til barnets oppvekst

SAMVÆRSSABOTASJE.

Sanksjonsmulighetene mot samværssabotasje er i dag svært begrenset, og må bli tydeligere og strengere enn de er i dag slik at barnets rett til kontakt med begge foreldre styrkes der en av foreldrene velger å hindre barnets samvær med den andre forelder.

- Automatisk erstatningssamvær ved bortfall av fastsatt samvær.
- Straffehjemmel for grove brudd på samværsretten. Straffeloven § 261 bør endres slik at den også hjemler straff for grove brudd på samværsretten.
- Nåværende regler om tvangskraftige avtaler bør utgå og erstattes av regel i barneloven om at enhver avtale om bosted og samvær inngått ved familievernkontor, eller ved bistand av godkjent familiemegler, har tvangskraft, evt også private avtaler om de ikke er åpenbart urimelige
- Samme dommer(e) som har hatt hovedsaken i tingretten skal så langt som mulig også behandle begjæring om tvangsmulkt. En endring som her beskrevet bør skje i form av en retningslinje nedfelt i barneloven. Ved tvangsmulkt har avgjørelsen tilbakevirkende kraft. Eventuelt gjeldsfengsel om denne ikke blir betalt, slik det finnes for barnebidrag.
- Innføre regel der barnet som en siste mulig sanksjon kan fysisk hentes til samvær på linje med at barnet kan hentes med tvang tilbake til bostedsforelder.

FAMILIEVERN.

- Mer fokus på familievern og samarbeid. Barnevernet skal kun bistå i saker der det foreligger forhold som sorterer under barnevernsloven medmindre barnevernet tidligere har vært involvert i saken av andre årsaker, og derfor ligger inne med opplysninger.
- Styrking og reorganisering av dagens familievern.
 - Myndighet til å innkalle den annen forelder til møte, til å megle, til å undersøke saken og til å treffe bindende avgjørelser i saker om hindring av samvær innenfor rammen av gjeldende dom eller avtale.
- Bufetat/familievernkontor kan treffe midlertidig avgjørelse om kontaktbevarende samvær der et løpende samvær brått blir avbrutt av den ene forelder.
- Bufetat får retningslinjer for når de skal anmelde grove brudd på samværsretten (og bostedsmyndighet) til politiet.
- Ved høyt konfliktnivå er foreldrene pliktige til å møte til hyppig mekling i 6 måneder uten mulighet for å flytte barnet ut av sitt vante miljø, om ikke foreldrene er enige om annet.

BARNEBIDRAG.

- Med en gang det er overnattingssamvær må det anerkjennes at begge foreldre har utgifter til husleie.
- Reglene for barnebidrag må tydeliggjøres slik at bidraget gjenspeiler det samvær som er avtalt og som samværsforelder ønsker. Om bostedsforelder saboterer samvær, så skal dette ikke belønnes økonomisk.
- Fastsettelse av underholdskostnaden i forbindelse med barnebidrag må endres slik at de økonomiske insentivene for å begrense samværsforelders tid med barnet begrenses. Bidragssystemet må virke preventivt mot å tilordne seg barnet og samværs sabotasje.
- Tiltak vedrørende økonomiske incentiver for å dele samvær omtrent likt:
 - Dobbel barnetrygd,
 - Overgangsstønad ,
 - Skattefradrag som enslig forsørger,
 - Kontantstøtte,
 - Småbarnstillegg

Mye av de frie skjønn vedrørende inntektsevne som i dag ligger i bidragsreglene må bort.

MannsForum sine løsningsforslag

Problemer knyttet til samværs sabotasje/ samværsvegring går på tvers av etater og krever en systematisk tilnærming. Vi har vektlagt tiltak som i størst mulig grad er forebyggende og hindrer utvikling av samværs sabotasje og foreldrefientliggjøring:

- Juridisk likeverdige foreldre ved samlivsbrudd/foreldreskap/fødsel, men full avtalefrihet.
- Familievernet involveres før barnets oppvekstmiljø endres med mindre foreldrene er enige om endringen. Frem til annet avtales/dømmes har foreldrene samme rettigheter akkurat som at foreldreansvaret fortsetter å være delt. Å ta med unger innen avtale er inngått gjøres ulovlig.
- Økt myndighet til familievernet med mandat til å behandle/utrede konflikten.:
 - Pålagt løsning fra familievernet vedrørende samvær hvor barnets oppvekstmiljø ivaretas
 - Differensiert inntak.
 - Differensiert tilbud ut fra foreldrenes behov
 - Dersom foreldrene ikke kommer til enighet, sendes saken over til retten i sin helhet.

- Forløpet dokumenteres og all dokumentasjon videresendes.
- Avdekke raskt om det er en eller begge foreldre som driver konflikten
- Familieråd framfor rettssak (involvere nærkontakter fra begge familier.
- Tilby hjelp og oppfølging, spesielt få inn kompetanse på manipulasjon (kluster B-personer), psykopati. Terapi også til de som ikke vil ha terapi (som trenger det mest)
- Legge «bevisbyrden» på konfliktdrivende forelder – utfordre den som ikke samarbeider.
- Endring av hovedomsorgsbasis der en forelder nekter samarbeid og saboterer barnets samvær med den andre forelder.
- Bekymring og anmeldelse om vold følger straffeloven.
- Falske anklager må straffes.
- Lovpålagt prosess for gjenforening av barn og forelder (x antall samvær..)
- Dersom rettssak oppnevnes det advokat for barnet som dekkes av det offentlige.

SANKSJONER ift SAMFUNNSOPPDRAG OM Å SIKRE BARNETS BESTE

Det er godt kjent at for å få flest mulig mennesker til å oppføre seg på en ønsket måte, må enten den ønskede handlingsmåte være forbundet med en gulrot eller den uønskede handling med en straff. Det er ikke tilstrekkelig bare å fortelle folk at slik og slik skal dere oppføre dere.

En sammenlikning som kan brukes her er: Ønsket oppførsel i trafikken, vi har veiskilte som viser kjøreregler, vikeplikt og hastighetsgrenser, dette skal få folk til å oppfatte hvordan vi ønsker oss trafikken avvirket for å unngå alvorlige ulykker.

Til å sikre at kjørereglene blir overholdt har vi primært UP. Vi har enkelte ganger sett aksjoner hvor UP stopper folk og gir en lille erkjentlighet eller slik for å oppmuntre, feks utdeling av sykkelykter. Men UP bruker nå mest pisk i form av bøter for å sikre overholdelse av ønsket atferd. Vi tør ikke tenke på hvordan dagens trafikk så ut om ikke vi hadde UP med sanksjonsmuligheter.

Likedan har vi en ønsket oppførsel i barneloven når det kommer til å sikre barn god kontakt med begge foreldre, og at foreldrene samarbeider for barnets beste. Men innen barneloven har vi veldig lite gulrot eller pisk hvis ikke foreldrene oppfører seg som ønsket. Hvis en bostedsforelder ikke overholder avtalen og sender barnet på samvær har vi bare tvangsbøt.

Nå er det forsøkt over mange år med bedringer i frivillige tilbud, men vi ser stadig at problemet eksisterer. Det er godt mulig at man bør gå tilbake og lese seg opp på Frode Thuen sin bok fra 2003 med tittel "livet som deltidsforelder" her skriver Thuen at: "at vanligvis sier man at det skal to til en konflikt, men det holder faktisk med en hvor vedkommende er tilstrekkelig urimelig. Dette er jo nettopp hva som er tilfellet når den ene forelder holder barnet borte fra

den annen forelder, og så må man innse at det er tilfeller hvor vedkommende er så urimelig at ingen klarer å tale vedkommende til fornuft med frivillighet. Assymetrisk konflikt, en forelder ser seg best tjent med at det IKKE inngås en avtale.

Tvangsbot er per dag eneste mulighet hvis en forelder ikke vil, men tvangsbot virker ikke hvis saboterende forelder ikke har betalingsevne. Vi vet det og NOU 2020:14 vet det. Og helt tilbake fra Strandbakken utvalget i 2008 har dette vært kjent.

Mannsforum opplever også at det er vegring mot å bruke de tvangsmidler som faktisk finnes i dagens lovverk. MannsForum har per nå to medlemmer bare i Trondheim som har opplevd at samværsforelderen holder barnet borte fra bostedsforelderen noe som både kan tvangsfullbyrdes både med tvangsmulkt og med henting av barnet (fordi det er TIL bostedsforelder). I tillegg kan et slikt forhold straffes etter straffelovens §261. Ingen av tvangsmidlene brukes og de pågjeldene samværsforeldre får begge en påtaleunntatelse som de aksepterer. En påtaleunntatelse som aksepteres betyr at politijuristen og den som får påtaleunntatelsen anerkjenner at her er begått et ulovlig forhold. Selv etter at dette er erkjent, brukes ikke tvangsmidlene. Dermed blir det umulig å sikre gjennomføring av det samfunnsoppdrag det er å sikre barnet en trygg og god oppvekst til barnets beste.

Et knippe med saker

Manglende rød tråd i dagens praksis, som gjør at konflikten økes langt utover det nødvendige fordi foreldrenes forventninger kan sprike fullstendig, grunnet manglende fornemmelse av en domstolsbehandling kan resultere i. Nederst vil vi illustrere dette med 6 eksempler som vi kan dokumentere:

Sak 1

Far har 40% samvær, men ble fratatt foreldreansvaret, sønn på 10 ville ha samvær. Det har tidligere vært praktisert 50% samvær.

Sak 2

Mor ble fratatt alt samvær sønn på 12 som ville ikke ha samvær. Ingen påstander om at mor var en dårlig mor, mor har fortsatt foreldreansvar for et barn som hun ikke har samvær med.

Sak 3

Gutt på 12 vil ikke ha samvær med mor, ingen påstander om at mor er en dårlig mor, dette fører til at det dømmes at det ikke skal være samvær

Sak 4

8-årig jente dømmes til samvær med mor som ruser seg, dog som støttet samvær, men skolen beskriver hvordan datter har store utfordringer med konsentrasjonen flere dager etter samvær.

Sak 5

Jente på 11år og 11 mnd ved domstolsbehandling har vanlig samvær, mor er gått til sak for å få redusert samvær mellom datter og far. Jenta uttaler til sakkyndig at hun heller vil ha mer samvær enn mindre, Tingrett reduserer samvær fra 5 dager annenhver uke til 3 dager annenhver uke. Da sakkyndig skal orientere jenten om dommen, bryter jenta sammen i gråt. Dette er dokumentert i den sakkyndiges referat av denne samtalen. Saken ankes til lagmannsretten og kommer opp da jenten er 12 år og 8 mnd. Til nye sakkyndig sier hun at når har hun sett at retten faktisk kan endre samværet, så nå er hennes håp at hun kan få 50/50. Lagmannsretten går bare tilbake til 5 dager annenhver uke.

Sak 6

Far får ingen samvær med 9 årig jente alene fordi jente ikke vil. Et barnevern ser at det skyldes at mor overfører egen motvilje mot samvær til barnet, et annet barnevern ser ikke dette. Rus er overhodet ikke nevnt i saken, alene datters motvilje. Her skal nevnes at barneloven stiller krav om at foreldrene gjensidig legger til rette for samvær. Far får heller ikke foreldreansvar.

Ovenstående viser at utfall av barnefordelingssaker er helt tilfeldig, og alt for mye opp til den enkelte dommers frie skjønn og preferanser eller eventuelt sympati med den ene parten. , Dette gjør slike saker fullstendig uforutsigbare, og når resultatet er vilkårlig blir det helt umulig for partene å få en felles forståelse av utgangspunktet og dermed øker konfliktene, hvilket absolutt ikke er til barnets beste uansett hva man ellers legger i barnets beste.

Også på andre område er barneloven svært uforutsigbar fordi reglene inneholder skjønn og vurderinger. Etr slikt eksempel er beregning av bidrag hvor inntekten i visse situasjoner skal fastsettes etter skjønn. Resultatet av dette er helt avhengig av den enkelte saksbehandler, hvilket illustreres av nedenstående eksempel som er tatt fra NAV sitt opplæringsmateriell til nye saksbehandlere

Inntekt ved skjønn – eksempel

Peder Ås har lenge vært utenfor samfunnet. Han har tidligere hatt dagpenger og arbeidsavklaringspenger, men dette opphørte da Peder ikke fortsatte en regelmessig oppfølging med NAV. Vi ser i våre systemer at det foreligger noen sykemeldinger hvor det fremgår langvarig rusavhengighet og depresjon som årsak, samt et avbrutt opphold på rusklinikk for 6 måneder siden. Sykemeldingene er 4 måneder gamle. Peder er varslet om at hans inntekt kan bli fastsatt ved skjønn i bidragssaken. Han har ikke svart på brevet fra NAV. Vi har ikke noe mer dokumentasjon i saken, og finner ingen nåværende inntekt.

- Skal inntekten til Peder fastsettes med skjønn?
- Argumenter for din løsning.

Inntekt ved skjønn – eksempel – løsningsforslag

Peder Ås har ikke inntekt. Det er derfor klart at vilkåret om at han har vesentlig lavere inntekt enn evnen tilsier er oppfylt. Spørsmålet er om det foreligger rimelig grunn til at Peder har redusert inntekt?

Alternativ 1)

Pr. i dag vet vi ikke hvilken situasjon Peder er i. Vi mener at dokumentasjonen som foreligger i saken er for gammel til at vi kan vektlegge den. Det er Peder som har ansvaret for å sende dokumentasjon til NAV. Vi vektlegger at Peder er varslet om skjønnsfastsettelsen og ikke har svart, at han ikke har gitt opplysninger som tyder på at det foreligger rimelig grunn. Inntekten skal fastsettes med skjønn.

Alternativ 2)

Den informasjon vi har om Peder tyder på at han rimelig grunn for å ikke ha inntekt. Vi vektlegger at han har langvarig historikk med NAV, tidligere lav eller ingen inntekt, og at de siste kjente opplysninger tyder på at det foreligger rimelig grunn (langvarig rus og depresjon). Dokumentasjon fra lege (sykemelding) er ikke helt fersk, men på grunn av Peders historikk og opplysningenes karakter må de kunne vektlegges.

Referanse liste

[Bufdir rundskriv mekling etter ekteskapsloven og barneloven](#)

[Unge som verken går på skole eller jobber: Hvem er de? \(forskning.no\)](#)

<https://www.tv2.no/a/14075274/> Undersøkelse blant ansatte på FVK

<https://www.tv2.no/a/13906171/> Undersøkelse blant advokater

[Barn som avviser en forelder - Spisskompetansemiljøet for samtaler med barn i familievernet - YouTube](#)

Lege Eivind Meland og psykolog Frode Thuen:

<https://tidsskriftet.no/2019/03/kronikk/foreldrefremmedgjoring-som-helserisiko>.